

Aan Minister van BZK
Van Directeur Democratie en Bestuur

nota

Aanbieding analyserapport Leefbaarometer 2022 aan de
Tweede Kamer en in afschrift aan de Eerste Kamer

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2024-0000267231

Datum
14 mei 2024

Opgesteld door

Samengewerkt met
BZK/NPLV

Bijlage(n)
3

Aanleiding

- Overeenkomstig de wens van de Tweede Kamer informeert u de Kamer tweejaarlijks over de stand van zaken met de betrekking tot de leefbaarheid in de buurten en wijken in Nederland.
- Daartoe is bijgaand analyserapport 'Leefbaarheid onder de loep; analyse en verdieping Leefbaarometer meting 2022' opgesteld door onderzoekers van Atlas Research en In.Fact Research.
- Het rapport bevat tevens een drietal verdiepende analyses/thema's, namelijk 'Stijgers en dalers', 'Leefbaarheid en gezondheid', en 'Nieuwbouw; uitbreiding en verdichting'.

Geadviseerd besluit

Instemmen met het verzenden van bijgaande brief aan de Tweede Kamer, en met een afschrift daarvan aan de Eerste Kamer (nr. 1 en 2), samen met het analyserapport (nr. 3).

Kern

- U geeft in de brief aan dat het analyserapport de noodzaak onderstreept om het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid stevig voort te zetten en inhoudelijk te verdiepen. U verwijst in dat verband ook naar het commissiedebat Leefbaarheid en Veiligheid op 13 juni a.s. in de Kamer.
- Het analyserapport bevat een **landelijk beeld** van de leefbaarheidssituatie en -ontwikkeling in Nederland. Hieruit blijkt dat de leefbaarheid in Nederland gemiddeld genomen verbeterde tussen 2020 en 2022. Opvallend is dat de gunstige ontwikkeling bij de vorige meting in gebieden met een score 'zwak' of '(zeer) onvoldoende' zich niet heeft doorgezet en daarmee in die gebieden min of meer tot stilstand is gekomen. De onderzoekers concluderen dat de verschillen daardoor weer wat groter zijn geworden. Dat is ook over een langere periode van twintig jaar te zien. Er zijn gebieden, waar de leefbaarheid in 2002 onvoldoende was, die anno 2022 nog steeds een (zeer) onvoldoende leefbaarheid hebben en zo verder achteropraken; in de laatste periode tussen 2020 en 2022 is in die gebieden zelfs een terugval te zien. Of dat een tijdelijke dip is zal blijken bij de meting 2024.
- Er wonen anno 2022 nog steeds ongeveer 528 duizend huishoudens (ca. 1,1 miljoen mensen) in een gebied waar de **leefbaarheid structureel onder druk** staat (qua omvang, ernst en duur). Veel van die gebieden zijn te vinden in de grotere steden in alle provincies (uitgezonderd Zeeland) en niet alleen in

de Randstad (in de G4 zijn de problemen wel het hardnekkigst), zie de lijst met gemeenten, wijken en buurten in [bijlage 2](#) in het rapport. Zowel gebieden die uit de lijst zijn verdwenen als de nieuwkomers hebben dat vooral te danken aan een verbetering resp. een verslechtering van de ontwikkeling op de dimensie 'overlast en onveiligheid' tussen 2020 en 2022.

- Ook bij de zgn. '**stijgers' en 'dalers'**, de gebieden - delen van buurten en wijken - die vanuit een ongunstige leefbaarheid flink verbeterde tussen 2020 en 2022 dan wel flink verslechterde, speelt de dimensie 'overlast en onveiligheid' een sleutelrol. In de gebieden die flink verbeterden woonden in 2022 zo'n 60 duizend huishoudens; zie de lijst in [bijlage 3](#) in het rapport. Naast 'overlast en onveiligheid' had ook de dimensie 'woningvoorraad' een belangrijke bijdrage aan de totale verbetering. In de gebieden met een ongunstige leefbaarheid waar de score nog verder daalde woonden in 2022 ruim 125 duizend huishoudens (dat zijn er meer dan over de periode 2014-2020 werden gerapporteerd, namelijk 75 duizend); zie de lijst in [bijlage 4](#) in het rapport.
- Er is een zeer sterke samenhang (correlatie) tussen leefbaarheid en (aspecten van) **gezondheid**. Deze vallen vrijwel allemaal uit in het nadeel van de gebieden met een slechtere leefbaarheid en in het voordeel van gebieden met een gunstiger leefbaarheid. Waar de leefbaarheid 'onvoldoende' scoort wonen relatief meer mensen met bijvoorbeeld een ernstige beperking als gevolg van langdurige aandoeningen (factor 2,8) dan waar die 'uitstekend' is. Dat geldt ook voor het aandeel bewoners dat kampt met mentale gezondheidsproblemen (factor 3,5) of voor het aandeel bewoners dat de eigen veerkracht als zeer laag beoordeelt (15% tegen 4%) of veel stress ervaart of steun missen van anderen (16% om 3,6%). Van de bewoners in gebieden met een zeer goede of uitstekende leefbaarheid ervoer in 2022 net iets minder dan 4% een (zeer) slechte gezondheid. In gebieden met een onvoldoende leefbaarheid was dat bijna 14% en daarmee 3,5 keer meer.
De onderzoekers merken hierbij op dat de (causale) relatie tussen omgevingsfactoren en gezondheid ingewikkeld is. Dat in gebieden met een mindere leefbaarheid relatief meer mensen wonen met gezondheidsproblemen, betekent niet dat die gebieden deze problemen veroorzaken. Het is waarschijnlijk dat ze er voor een deel aan bijdragen, bijvoorbeeld doordat er meer stressfactoren in de woonomgeving zijn (denk aan overlast en onveiligheid) of doordat de sociale samenhang en steun er minder groot zijn. Voor een ander en (veel) groter deel wordt de slechtere gezondheid van de bewoners in deze buurten beïnvloed door meer persoonlijke factoren, zoals moeite hebben om rond te komen en leefstijl. Daarmee zijn het buurten waar veel problemen samenkomen: overlast en onveiligheid, sociaaleconomische problematiek én gezondheidsproblemen.
- **Nieuwbouw** heeft een positief effect op de leefbaarheid. De onderzoekers concluderen dat het over het algemeen goed gaat met de leefbaarheid in nieuwbouwgebieden. De leefbaarheid in uitbreidingsgebieden wijkt positief af door een grotere sociale samenhang en minder overlast en onveiligheid; het voorzieningenniveau is echter minder gunstig dan gemiddeld in overig Nederland. De leefbaarheid in verdichtingsgebieden wijkt ook gunstig af, maar verschilt minder sterk van overig Nederland dan uitbreidingsgebieden. Ook hier steken de sociale samenhang en overlast en onveiligheid positief af, maar de verschillen zijn kleiner. Onderzoekers zien dat er duidelijk positieve verbeteringen van de leefbaarheid optreden bij met name zeer recente verdichtingsgebieden die aanvankelijk zwak of lager scoren.

Onze referentie

2024-0000267231

Datum

14 mei 2024

Ten slotte blijkt uit de resultaten dat er geen sterke verschillen zijn in de ontwikkeling van de leefbaarheid van buurten naarmate er in de directe omgeving (in een straal van vijf kilometer rond een buurt) meer of minder nieuwbouw gereedkomt. De onderzoekers hebben voorsnog dus geen aanwijzingen gevonden voor waterbedeffecten van nieuwbouw.

- Het tweede gedeelte van de brief biedt nader inzicht in de uitkomsten van de Leefbaarometer aan de hand van **cijfers en gebieden** uit het analyserapport.

Onze referentie
2024-0000267231

Datum
14 mei 2024

Toelichting

- Tweejaarlijks wordt de 'Leefbaarometer' op de gelijknamige website online gezet en het analyserapport met een aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer toegestuurd. De Leefbaarometer is een monitor- en signaleringsinstrument waarmee een inschatting wordt gegeven van de leefbaarheid in Nederland, zoals bewoners die ervaren in hun buurt of wijk. Dit gebeurt aan de hand van 94 indicatoren binnen vijf dimensies, te weten: 'fysieke leefomgeving', 'woningvoorraad', 'voorzieningen', 'sociale samenhang' en 'overlast en onveiligheid'. Met de onderscheiden dimensies worden handvatten geboden voor de richting waarin maatregelen voor verbetering van de leefbaarheid gezocht kunnen worden. De Leefbaarometer biedt geen causale verklaringen.
- De website bestaat uit geografische kaartweergaven van de leefbaarheids-situatie en -ontwikkeling op diverse schaalniveaus (tot op een laag schaalniveau van 100x100m) en op de onderscheiden dimensies.
- De data zijn van de website te downloaden en worden verwerkt door tal van verschillende gebruikers (gemeenten, corporaties, kennis- en onderzoeksinstellingen, studenten, bedrijven, particulieren, etc.).
- Het ministerie gebruikt de Leefbaarometer ook voor ontwikkeling van beleid, beoordeling van aanvragen, beantwoording van Kamervragen, etc.

Communicatie

- De publicatie van het analyserapport wordt met een nieuwsbericht op rijksoverheid.nl begeleid, en in overleg met u en Communicatie opgesteld.
- De 46 gemeenten met gebieden waar de leefbaarheid structureel onder druk staat (zie Tabel 3-1 en bijlage 2 in het rapport), worden onder embargo vooraf geïnformeerd over het rapport.
- De onderzoekers is gevraagd een aantal voorbeelden in kaart te brengen hoe de leefbaarheid zich heeft ontwikkeld in verdichtingsgebieden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	1. Aanbiedingsbrief aan Tweede Kamer	
2	2. Afschriftbrief aan Eerste Kamer	
3	3. Leefbaarheid onder de loep; analyse en verdieping Leefbaarometer meting 2022	